II. INTERNATIONAL ETHICS CONGRESS

February 5-6, 2021, Ankara, Turkey

PROCEEDINGS BOOK

Editor
Prof. Dr. Fahri APAYDIN
Assoc. Prof. Dr. Hasan ÇİFTÇİ

ISBN: 978-625-7898-30-0
FARABI Publishing House

II. INTERNATIONAL ETHICS CONGRESS

February 5-6, 2021 Ankara, Turkey

PROCEEDINGS BOOK

Editor

Prof. Dr. Fahri APAYDIN

Assoc. Prof. Dr. Hasan ÇİFTÇİ

Farabi Publishing House

All rights of this book belong to **Farabi Publishing House**
Without permission can't be duplicate or copied. Authors of chapters are responsible both ethically and juridically.
www.izdas.org

Issued: 18.02.2021
ISBN: 978-625-7898-30-0

CONGRESS ID
II. INTERNATIONAL ETHICS CONGRESS

DATA AND PLACE
February 5-6, 2021 Ankara, Turkey
(ZOOM APPLICATION)

ORGANIZING COMMITTEE
Prof. Dr. Salih ÖZTÜRK
Namık Kemal University
Prof. Dr. Fahri APAYDIN
President of the 'Akademide Etik Derneği'
Yalova University
Assoc. Prof. Dr. Melike ÖZER KESKİN
Gazi University
Dr. Malik YILMAZ
Atatürk University
Assoc. Prof. Dr. Hasan ÇİFTÇİ
Harran University
Dr. Minji YANG
Hankuk University of Foreign Studies
Elvan CAFEROV
Azerbaijan State Pedagogy University

COORDINATOR
Gulnaz GAFUROVA

PRESENTATION TYPE
Oral Presentation

NUMBER OF ACCEPTED PAPERS
79

NUMBER OF REJECTED PAPERS
8

EVALUATION PROCESS
All applications have undergone a double-blind peer review process

SESSION-2 HALL-4

06.02.2021

Moderator: Assist. Prof. Dr. Serdar BABACAN

Ankara Time: 12.30-14.30

AUTHOR	AFFILITION	ABSTRACT TITLE
Res. Assist. Dr. Ayla KAYA	*Akdeniz University Faculty of Nursing*	THE IMPORTANCE OF ETHICAL DECISION-MAKING SKILL IN PEDIATRIC NURSING
Assist. Prof. Dr. Özlem YÜKSEL **Assist. Prof. Dr. Erhan YÜKSEL**	*Sivas Cumhuriyet University*	IT BARKED AND LOST ITS VOICE: AN ASSESSMENT OF MAKING VOCAL CORDS DYSFUNCTIONAL IN DOGS
Assoc. Prof. Dr. Elif DOĞAN	*Kastamonu University Faculty of Veterinary Medicine*	ETHICAL COMMITTEES AND ETHICAL RULES IN ANIMAL EXPERIMENTS
Assist. Prof. Dr. Serdar BABACAN	*Harran University Faculty of Medicine*	SUPPLY AND TRADE OF CADAVERS IN TERMS OF ETHICS
Assist. Prof. Dr. Hacer CANATAN	*Şişli Vocational School Department of Operating Room Services*	PRINCIPLES OF HEALTH ETHICS, AND COVID 19 PANDEMIC
Dr. Lecturer Bahar ERDOĞAN	*Yozgat Bozok University Çekerek Fuat Oktay Vocational School of Health Services*	THE CONCEPT OF ETHICS IN NURSING
Res. Assist. Dr. Salih KESKİN **Res. Assist. Dr. Ahmet Furkan SÜNER** **Res. Assist. Dr. Neslişah ŞİYVE** **Dr. Lecturer Ahmet Can BİLGİN**	*Dokuz Eylül University Faculty of Medicine*	PROVIDING INFORMATION TO THE PUBLIC AS A PUBLIC HEALTH ETHICS PRINCIPLE: CASE NUMBER STATEMENT EXAMPLE
Dr. Lecturer Ahmet Can BİLGİN **Prof. Dr. Ş.Reyhan UÇKU** **Prof. Dr. Işıl TEKMEN** **Prof. Dr. Mukaddes GÜMÜŞTEKİN** **Prof. Dr. Müge KİRAY**	*Dokuz Eylül University Faculty of Medicine*	EXAMINATION OF THE EVALUATION PROCESS OF THE APPLICATIONS MADE TO THE NON-INTERVENTIONAL CLINICAL RESEARCH ETHICS COMMITTEE OF A UNIVERSITY
Dr. Lecturer Ahmet Can BİLGİN **Assoc. Prof. Dr. Cemal Hüseyin GÜVERCİN** **Prof. Dr. Sema ÖZAN** **Prof. Dr. Semih ŞEMİN**	*Dokuz Eylül University Faculty of Medicine*	DOKUZ EYLÜL ÜNİVERSİTESİ TIP FAKÜLTESİ'NDE MESLEKSEL DEĞERLER VE ETİK EĞİTİMİ 2007-2019

Birgül ALAKAŞ Şükran BAŞGÖL	BREAST MILK AND MILK BANKING: ETHICAL DILEMMAS	**340**
Barış KARA	THE IMPORTANCE OF HEALTHCARE PROFESSIONAL ETHICS IN THE COVID-19 PANDEMIA PROCESS	**342**
Hilal Gamze HAKBİLEN Serpil İNCE	A REVIEW OF STUDIES ON PROFESSIONAL ETHICAL VALUES IN NURSING	**344**
Gamze ÖZBEK GÜVEN Şerife YILMAZ	ASSESSMENT OF NURSING ROLES IN THE CONTEXT OF ACCESS TO RIGHT TO HEALTH IN THE PANDEMIA PROCESS	**357**
Şeyda Ferah ARSLAN	THE PRIVACY CONSCIOUSNESS OF FINAL YEAR NURSING AND MIDWIFERY STUDENTS	**358**
Betül Sena YALÇINKAYA Gülay YILDIRIM	EVALUATION OF ACADEMIC ETHICAL VALUES AND CRITICAL THINKING LEVELS OF NURSING ACADEMICIANS	**360**
Havva AKPINAR	ETHICAL ASPECTS OF PHYSICAL RESTRICTION APPLIED TO PATIENTS	**362**
Pınar SEVİNÇ Şerife YILMAZ	THE IMPACT OF ECONOMIC CONCERNS IN THE HEALTHCARE SYSTEM ON ETHICAL PROBLEMS EXPERIENCED BY NURSES	**364**
Ayla KAYA	THE IMPORTANCE OF ETHICAL DECISION-MAKING SKILL IN PEDIATRIC NURSING	**365**
Özlem YÜKSEL Erhan YÜKSEL	IT BARKED AND LOST ITS VOICE: AN ASSESSMENT OF MAKING VOCAL CORDS DYSFUNCTIONAL IN DOGS	**367**
Elif DOĞAN	ETHICAL COMMITTEES AND ETHICAL RULES IN ANIMAL EXPERIMENTS	**369**
Serdar BABACAN	SUPPLY AND TRADE OF CADAVERS IN TERMS OF ETHICS	**374**
Hacer CANATAN	PRINCIPLES OF HEALTH ETHICS, AND COVID 19 PANDEMIC	**376**
Bahar ERDOĞAN	THE CONCEPT OF ETHICS IN NURSING	**386**
Salih KESKİN Ahmet Furkan SÜNER Neslişah ŞİYVE Ahmet Can BİLGİN	PROVIDING INFORMATION TO THE PUBLIC AS A PUBLIC HEALTH ETHICS PRINCIPLE: CASE NUMBER STATEMENT EXAMPLE	**393**
Ahmet Can BİLGİN Ş. Reyhan UÇKU Işıl TEKMEN Mukaddes GÜMÜŞTEKİN Müge KİRAY	EXAMINATION OF THE EVALUATION PROCESS OF THE APPLICATIONS MADE TO THE NON-INTERVENTIONAL CLINICAL RESEARCH ETHICS COMMITTEE OF A UNIVERSITY	**407**
Ahmet Can BİLGİN Cemal Hüseyin GÜVERCİN Sema ÖZAN Semih ŞEMİN	DOKUZ EYLÜL ÜNİVERSİTESİ TIP FAKÜLTESİ'NDE MESLEKSEL DEĞERLER VE ETİK EĞİTİMİ 2007-2019	**416**
Hakan ARIKAN	**Resim Sergisi 'KOZA'**	

DOKUZ EYLÜL ÜNİVERSİTESİ TIP FAKÜLTESİ'NDE MESLEKSEL DEĞERLER VE ETİK EĞİTİMİ 2007-2019

Öğr. Gör. Dr. Ahmet Can BILGIN
Orcid no: 0000-0002-6087-9358
Doç. Dr. Cemal Hüseyin GÜVERCIN
Orcid no: 0000-0003-0850-6340
Dokuz Eylül Üniversitesi Tıp Fakültesi Tıp Tarihi ve Etik Anabilim Dalı

Prof. Dr. Sema ÖZAN
Dokuz Eylül Üniversitesi, Tıp Fakültesi Tıp Eğitimi Anabilim Dalı
Orcid no: 0000-0002-5450-381

Prof. Dr. Semih ŞEMIN
Dokuz Eylül Üniversitesi, Tıp Fakültesi Farmakoloji Anabilim Dalı
Orcid no: 0000-0003-4390-2234

ÖZET

Ulusal Çekirdek Eğitim Programı'nda tıp fakültelerinin mezuniyet öncesi eğitimdeki profesyonelliğe yönelik eğitim içeriğinde tıp etiği konuları önemli yer tutmaktadır.

Dokuz Eylül Üniversitesi Tıp Fakültesi (DEÜTF) eğitim programı ulusal çekirdek eğitim programının tüm gerekliliklerini karşılayacak biçimde geliştirilmiş öğrenci merkezli, problem dayalı, entegre, topluma dayalı, seçmeli ders ve kursların olduğu, sistematik yaklaşım ilkelerine dayandırılmıştır. Eğitim programı, öğrencilerin tıbbi bilgi ve becerilerinin yanısıra "iyi bir iletişim becerisine sahip olmalarını, mesleksel değerler ve etik (MDE) kavramlarını yaşamlarına taşımayı öncelemeyi" amaçlamıştır.

Bu doğrultuda etik eğitiminde şu hedefler belirlenmiştir:

- *Etik sorunların farkına varma*
- *Bu sorunlar üzerinde düşünme ve çözüm yolları üretme*
- *Hekimlik değerlerini tarihsel ve toplumsal bağlamlarında değerlendirebilme*
- *Hekimlik değerlerini geliştirme*

2007-2019 yılları arasında DEÜTF eğitim programının ilk üç yılında Probleme Dayalı Öğrenim (PDÖ), dördüncü ve beşinci yıllarda Taska Dayalı Öğrenim (TDÖ), altıncı yılda ise intörnlük uygulanmıştır.

Bu dönemde DEÜTF etik eğitimi altı yıl boyunca çeşitli eğitim yöntemleri uygulanarak sürdürülmüştür.

Dönem 1, 2 ve 3'te büyük grup çalışmalarında tıp etiğinin önemli ve güncel konuları tartışılmıştır. Dönem 3'te küçük grup çalışmalarıyla senaryo temelli olgu tartışmalrı yapılmıştır. Ayrıca Hekimlik Becerileri ve Değerleri kapsamında MDE uygulamaları gerçekleştirilmiştir. Buna göre küçük gruplarla (her dönem yaklaşık 30 grup) Dönem 1'de kitap değerlendirmesi (Doktor Çehov, Şahika, Dokuzuncu Hariciye Koğuşu vb.), Dönem 2'de etik bir konunun tartışılması (AİDS, Aşı, Gizlilik vb.), Dönem 3'te film değerlendirmesi (Patch Adams, Doktor Ölüm, Salgın, İçimdeki Deniz vb.) yapılmıştır.

Ilk üç dönemde PDÖ'lerde de etik konuların entegre biçimde tartışılması sağlanmıştır. Yine bu dönemlerde açılan özel çalışma modüllerinde (ÖÇM) etik konularda projeler gerçekleştirilmiştir.

Dönem 4 ve 5'te klinik ağırlıklı etik eğitimine önem verilmiştir. İntörnlükte halk sağlığı etiği ve hekimlerin yasal sorumlulukları üzerinde durulmuştur. Ayrıca Dönem 4, 5 ve 6'da Tıp Tarihi ve Etik seçmeli stajları yer almıştır.

Değerlendirmeler ise çoktan seçmeli sınav soruları, seçmeli stajlarda yeterlilik, ÖÇM'lerde puanlama ve yeterlilik, Mesleksel Değerler ve Etik uygulamalarında ise yeterlilik üzerinden yapılmıştır.

***Anahtar Sözcükler**: etik eğitimi, mesleksel değerler, mezuniyet öncesi tıp eğitimi*

PROFESSIONAL VALUES AND ETHICS EDUCATION AT DOKUZ EYLÜL UNIVERSITY FACULTY OF MEDICINE

ABSTRACT

In the National Core Education Program, medical ethics topics have an important place in the training *content of medical faculties for professionalism in undergraduate medical education.*

Dokuz Eylül University Faculty of Medicine (DEUFM) education program has been developed to meet all the requirements of the national core education program and is based on the principles of a systematic approach that includes student-centered, problem-based, integrated, community-based, optional courses. The education program aimed to "prioritize students' having a good communication skills, bringing the concepts of professional values and ethics (PVE) into their lives together with their medical knowledge and skills.

Accordingly, the following goals have been determined in ethics education:

• Awareness of ethical issues

• Thinking on these problems and producing solutions

• To be able to evaluate professional values in historical and social contexts

• Developing professional values

Between the years of 2007-2019, in the first three years of DEUFM's education program Problem-Based Learning (PBL) was implemented. In the fourth and fifth years Taska-Based Learning (TBL), and in the sixth year internship were applied.

During this period, DEUFMs ethics training continued for six years by applying different training methods.

In years 1, 2 and 3., important and contemporary topics of medical ethics were discussed in the large group studies In year 3, scenario-based cases were discussed with small group studies. In addition, PVE practice were carried out within the scope of Professional Skills and Values. According to this, with small groups (about 30 groups each semester), book assessment in year 1 (Doctor Chekhov, Şahika, Ninth External Ward, etc.), discussion of an ethical issue in year 2 (AIDS, Vaccine, Confidentiality, etc.), in year 3 movie assessment (Patch Adams, You Don't Know Jack , Epidemic, The Sea Inside etc.) has been done. And also, in the first three years, it was ensured that ethical issues were discussed in an integrated manner in PBLs. In addition, in the special study modules (SSM) opened in these periods and some projects were carried out on ethical issues. In years 4 and 5, clinical-weighted ethics training was conducted and in the internship, public health ethics and the

legal responsibilities of physicians are emphasized. Furthermore, the optional internships in History of Medicine and Ethics took place in the years 4, 5 and 6.

The evaluations were made on multiple-choice exam questions, proficiency in optional internships, scoring and proficiency in SSMs, and proficiency in PVE practices.

***Key Words**: ethics education, undergraduate medical education, professional values*

GİRİŞ

Dokuz Eylül Üniversitesi Tıp Fakültesi (DEÜTF) eğitim programı SPICES kısaltması ile bilinen ilkelere (öğrenci merkezli, problem dayalı, entegre, topluma dayalı, seçmeli ders ve kursların alduğu, sistematik) dayandırılmış ve ulusal çekirdek eğitim programının tüm gerekliliklerini karşılayacak biçimde geliştirilmiştir[1, 2]. Eğitim programı, öğrencilerin tıbbi bilgi ve becerilerin yanısıra "iyi bir iletişim becerisine sahip olmalarını, mesleksel değerler ve etik kavramları yaşamlarına taşımayı öncelemeyi" amaçlamıştır[1].

2007-2019 yılları arasında DEÜTF eğitim programının ilk üç yılında Probleme Dayalı Öğrenim (PDÖ), dört ve beşinci yıllarda Taska Dayalı Öğrenim (TDÖ), altıncı yılda ise intörnlük uygulanmıştır. PDÖ 1997-1998 yılından itibaren, TDÖ 2000- 2001 yılından itibaren uygulanmaya başlanmıştır. İlk üç yılda Özel Çalışma Modülleri (ÖÇM), klinik dönemlerde de seçmeli stajlarda öğrenciler ilgi duydukları alanlara daha fazla eğilme olanağı bulmaktadırlar**.** 2009'da eğitim programı güncellenmiştir[2]**.**

2003'te yürürlüğe giren Ulusal Çekirdek Eğitim Programı (UÇEP)'nda tıp fakültelerinin mezuniyet öncesi eğitimdeki profesyonelliğe yönelik eğitim içeriğinde tıp etiği konuları önemli yer tutmaktadır. UÇEP 2003'te tıp fakültelerinin mezuniyet öncesi eğitimdeki amaçları şu biçimde belirlenmiştir[3]:

1) Türkiye'nin sağlık sorunlarını bilen ve birinci basamakla bu sorunların üstesinden gelebilecek bilgi, beceri ve tutumlarla donanmış.

2) Birinci basamak sağlık kuruluşlarında hekimlik ve yöneticilik yapabilecek,

3) Mesleğini etik kuralları gözeterek uygulayan,

4) Araştırıcı ve sorgulayıcı olan,

5) Kendisini sürekli olarak yenileyip geliştiren.

6) Uluslararası düzeyde kabul edilen ölçütlerde pratisyen hekimler yetiştirmektir.

2014 Ulusal Çekirdek Eğitim Programına göre (UÇEP-2014) mezuniyet öncesi eğitimin üç ana içeriği şunlardır[4]**:**

- Hekimlik uygulamalarına, mesleksel becerilere yönelik eğitim içeriği
- Genel tıp alanına temel oluşturan bilgiler ve bilgiye yönelik eğitim içeriği (Temel bilimler, Klinik Bilimler, Davranış Bilimleri / sosyal-beşeri bilimler)
- Profesyonel değerler, davranışlar ve profesyonelliğe yönelik eğitim içeriği

Profesyonelliğe yönelik eğitim içeriğinde ise öne çıkan alt başlıkları UÇEP-2014'te şöyle sıralanmıştır[4]:

"• Sağlığa bütüncül yaklaşım (biyo-psiko-sosyal ve kültürel yaklaşım), hasta-merkezli yaklaşım, toplum yönelimli hekimlik.

• Hak temelli sağlık yaklaşımı.

- *İletişim becerileri, zor durumlarda iletişim, kişilerarası ilişkiler ve ekip çalışması.*
- *Tıp ve düşünce / değerler tarihi, hekim kimliği ve bilinci, hekimlik rolleri ve sınırları.*
- *Tıp etiği, etik ve mesleki değerler ve sorumluklar; insani, toplumsal ve kültürel değerler ve sorumluluklar.*
- *Hasta hakları, hekim sorumuluğu, hasta-hekim ilişkisi.*
- *Sağlık süreçlerinde profesyonelliğe / etiğe yönelik sorunlar, ikilemler.*
- *Sağlık süreçlerinde yasal sorunlar.*
- *Araştırma ve yayın etiği.*
- *Sağlığın belirleyicileri, sağlıkta eşitsizlik, toplumsal cinsiyet ve sağlık.*
- *Sağlık sistemleri, sağlık politikaları.*
- *Sağlık ekonomisi ve yönetimi.*
- *Reflektif düşünme ve uygulama, sürekli bireysel ve mesleki gelişim, eğitim ve danışmanlık."*

DEÜTF, mesleksel değerler ve etik eğitimi hedeflerini Ulusal Çekirdek Eğitim Programına uygun biçimde oluşturmuştur.

Bu doğrultuda DEÜTF etik eğitiminde öğrencilerin

- Etik sorunların farkına varmaları
- Bu sorunlar üzerinde düşünmeleri, çözüm yolları üretmeleri ve çözümlerini gerekçelendirmeleri
- Hekimlik değerlerini tarihsel ve toplumsal bağlamlarında değerlendirebilmeleri
- Hekimlik değerlerinin insanlığın ortak değerleri olduğunu benimsemeleri ve onları geliştirmeleri amaçlanmıştır.

İlke olarak DEÜTF Mesleksel Değerler ve Etik Eğitimi, Dönem 1'in başından Dönem 6'nın sonuna dek her aşamada ve diğer bilim dallarının da katılımıyla sürdürülmüştür. Değişik eğitim yöntemleri bu süreçte uygulanmıştır. Bunlar büyük grup çalışmaları, küçük grup çalışmaları, PDÖ oturumları, hasta başı uygulamaları, klinik uygulamalar, ÖÇM ve kurslardır.

Bu çalışmanın amacı 2007-2019 yılları arasındaki DEÜTF Mesleksel Değerler ve Etik Eğitiminin tanıtımını yapmaktır. Benzeri bir değerlendirme 2001 yılında da yapılmıştır[5]. Bu çalışmanın 2007 yılı ile başlatılmasının nedeni bu yılda Hekimlik Becerileri ve Değerler kapsamında etik eğitimi için yeni ve kapsamlı bir eğitim yönteminin eklenmesidir. Çalışma 2019 yılı ile sınırlandırılmıştır. Bunun en önemli nedeni bu yıl içinde yapılan müfredat değişiklikleri ve PDÖ oturumları ile birlikte küçük grup çalışmalarının azaltılmasıdır.

KLİNİK ÖNCESİ EĞİTİM

Klinik öncesi Dönem 1, 2 ve 3'te temel eğitim yöntemleri büyük grup çalışmaları, PDÖ oturumları, küçük grup çalışmalarıyla senaryo temelli olgu tartışmaları, Hekimlik Becerileri ve Değerler kapsamında Mesleksel Değerler ve Etik (MDE) uygulamalarıdır. Bu dönemde ayrıca özel çalışma modüllerinde (ÖÇM) etik konularda projeler gerçekleştirilmiştir.

Büyük Grup Çalışmaları

Dönem 1, 2 ve 3'te büyük grup çalışmalarında tıp etiğinin temel, önemli ve güncel konuları tartışılmıştır.

Kutu 1: Dönem 1, 2 ve 3 Büyük Grup Çalışmaları

Dönem 1 Büyük Grup Çalışma Konuları şunlardır:

- •Tıbbi etik kavramına giriş
- •Hekimlik ve insan hakları kavramları
- •Sağlık ve çevre ile ilgili haklar
- •Hasta hakları
- •Tıp tarihine giriş
- •Bilimsel araştırmalarda etik sorunlar
- •İlaç kullanımında hekimin etik sorumluluğu
- •Sağlık ve hukuk
- •Güncel etik sorunlar
- •Tarih boyunca sağlık kuruluşları

Dönem II Büyük Grup Çalışma Konuları

- •Üreme sağlığı ve etik
- •Genetik ve etik
- •Bulaşıcı hastalıklar ve etik (AİDS örneği)
- •Bulaşıcı hastalıklar tarihi
- •Tıp tarihinde doğum ve ölüm
- •Tarihte hekim hasta ilişkileri
- •Engelliler ve etik
- •Teknoloji-araştırma ve etik
- •Eşitsizlikler
- •Ekip hizmeti (Konsültasyon, meslektaşlar arasında ilişkiler)

Dönem III Büyük Grup Çalışma Konuları

Aydınlatılmış onam

Etik olgu çözümlemesi

Küçük Grup Çalışmaları

Dönem 3'te ayrıca yılda iki kez senaryo temelli küçük grup (ortalama on kişilik) çalışmaları yapılmıştır. Her çalışmada dört olgu verilmiştir. Bu senaryoların ele aldığı konular Kutu 2'de gösterilmiştir.

Kutu 2: Dönem 3 Küçük Grup Çalışmaları

Senaryolar

Hasta hakları
- Tıbbi müdahalede hastanın rızası
- Sır saklama yükümlülüğü
- Mahremiyete saygı gösterilmesi
- Öncelik sırasının belirlenmesini isteme
- Endüstri ile ilişkilerde çıkar sağlama yasağı
- Adalet ve Hakkaniyete Uygun Olarak Faydalanma
- Tıbbi Özen Gösterilmesi
- Aydınlatılmış onam
- Acil durumlarda rıza
- Küçüklerde rıza
- Uzmanlaşma-Teknoloji

Etik, hukuk, malpraktis
- 4 aylık gebeliğin sonlandırılması
- Tıbbi girişim sonucu ölüm
- Rıza olmaksızın tıbbi girişimde bulunma
- Şüpheli veya sanığın beden muayenesi ve vücudundan örnek alınması
- Hastanın ölümü
- Bilimsel açıdan uygun olmayan tedavi
- Hastaya zarar verme
- Muayenesiz tedavi yasağı
- "Bıçak hakkı" – Hastadan haksız kazanç sağlama

Sağlık çalışanları arasında ilişki
- Meslektaşlar ve yakınları
- Meslektaşlar arasında dayanışma ve saygı
- Ekip Hizmeti
- Hekimlerin diğer sağlık çalışanlarıyla ilişkisi

Bilimsel araştırmalar ve etik
- Araştırmalarda aydınlatılmış onam
- Falsification (Değiştirme, tahrif, saptırma)
- Plagiarizm (aşırmacılık)
- Duplication (dilimleme)
- Onur yazarlığı / armağan yazarlık
- İzin
- Etik kurul onayı
- Aydınlatılmış onam
- Yeni tedavi yöntemlerinin denenmesi

Olağandışı durumlarda etik
- Triaj
- Olağandışı durumlarda aydınlatma yükümlülüğü

Genetik ve etik
- Genetik danışmanlık
- Cinsiyet ayrımcılığı

Özel Çalışma Modülleri (ÖÇM)

Özel Çalışma Modülleri, İlk üç yılda öğrencilerin kendilerinin seçtikleri bir bir projede küçük gruplar biçiminde çalışmalarıdır. Bu projeler, sosyal sorumluluk, yayın derleme ve araştırma projeleridir. Bu projelerde etik ve tarih konuları etkin biçimde çalışılmıştır.

Aşağıda bu konularda açılan özel çalışma modüllerinden örnekler görülmektedir:

- Tıp ve Sanat
- İzmir'de Sağlık Kurumları Tarihi
- Beynimize Adını Verenler
- Bir Sorumluluk Projesi: Öğrenci Dergisi (Birincilik Ödülü)
- Sindirim Sistemine Adını Verenler (Birincilik Ödülü)
- Eleştirel Düşünme
- Beş Duyu
- Beyaz Önlükte Kara Lekeler (Birincilik Ödülü)
- Preklinik Dönemdeki Tıp Fakültesi Öğrencilerinde Homofobik Tutum Araştırması: Dokuz Eylül Üniversitesi Örneği
- Dokuz Eylül Üniversitesi Tıp Fakültesi Öğretim Üyelerinin Tıpta Yapay Zeka Uygulamalarının Yaratabileceği Etik Sorunlara İlişkin Görüş Ve Tutumları

Hekimlik Becerileri ve Değerleri

Hekimlik Becerileri ve Değerleri kapsamındaki eğitim etkinlikleri beş alanda yürütülmektedir. Bunlar: Alan Çalışmaları, İletişim Becerileri, Kliniğe Giriş, *Mesleksel Değerler ve Etik,* Mesleksel Becerilerdir. Mesleksel Değerler ve Etik (MDE) kapsamında küçük gruplarla (her dönem yaklaşık 30 grup) Dönem 1'de kitap değerlendirmesi, Dönem 2'de etik bir konunun tartışılması, Dönem 3'te film değerlendirmesi yapılmıştır (Tablo 1).

Kitap ve filmler, etik, bilim ve hekimlik değerlerini tarihsel ve toplumsal bağlamlarda irdeleyen kitapların / filmlerin arasından seçilmiştir. Öğrencilerin önerileriyle liste zenginleşmektedir. Öğrenciler kitapları / filmleri kendileri seçmekte, istediklerini de değiştirebilmektedirler.

Bu kapsamde öğrencilerin yazılı değerlendirme yapmaları ve grup tartışmalarına katılmları zorunludur.

MESLEKSEL DEĞERLER VE ETİK (MDE)		
Dönem 1 **Kitap Değerlendirmeleri**	**Dönem 2** **Tartışma Konuları**	**Dönem 3** **Film Değerlendirmeleri**
Mesleki yaşamda karşılaşabilecekleri etik sorunların farkına varmak…	***Mesleki yaşamda karşılaşabilecekleri etik sorunların farkına varıp, bu sorunlar hakkında akıl yürütmek…***	***Mesleki yaşamda karşılaşabilecekleri etik sorunların farkına varmak, bu konuda çözümler üretebilmek ve gerekçelendirebilmek***
Hastalık Hastası Moliere **Teneke** Yaşar Kemal **İnci** John Steinbeck **Dokuzuncu Hariciye Koğuşu** Peyami Sefa **Genç Bir Köy Hekimi** Mihail Bulgakov **Sol Ayağım** Christy Brown **Hekim Olmak** Türkan Saylan **Bir Halk Düşmanı** İbsen **Dr. Knock veya Tıbbın Zaferi** Jules Romains **Guguk Kuşu** Ken Kesey **Veba** Albert Camus **Ölüm Bir Varmış Bir Yokmuş** J. Saramago **Türkan** Ayşe Kulin **Şahika** A. J. Cronin **İki Doktor Bir Yolculuk** Warren H. Winkle **Doktor Çehov'dan Öyküler** A. Çehov **Can Dostum** Philippe Pozzo di Borgo **Beatrice'den Sonra Birinci Yüzyıl** A. Malouf **Nietzsche Ağladığında** Irwin Yalom **Sana Gül Bahçesi Vaat Etmedim** Johanne Greenberg **Kemik bahçesi** Tess Gerritsen **Beşinci Tüp** Michael Palmer **Kız Kardeşim İçin** Jodi Picoult **Talihli Bir Adam** John Berger **Değirmen** Reşat Nuri Güntekin **Belirleyici** Robin Cook **Doktorlar Nasıl Düşünür?** Jerome Groopman **Bozkır Çocuklarına Bir Umut** Nejat Akar **Genç Doktora Mektuplar** Perri Klass **Köy Doktoru** H. Balzac **Mazhar Osman** Liz Behmoaras **Auschwitz Bir Doktorun Görgü**	Aydınlatılmış onam Gizlilik / Mahremiyet Gerçeği söyleme Ötenazi Tıp etiği ilkeleri Yaşamın sonu ile ilgili etik sorunlar Gebeliğin sonlandırılması Genetik ve etik Bulaşıcı hastalıklar ve etik AIDS ve etik Araştırmada incinebilir gruplar İnsanlar üzerinde yapılan araştırmalarda etik sorunlar Sağlık çalışanlarına şiddet Acil durumlarda etik Engellilik ve etik Kök hücre çalışmaları ve etik Aşı ve etik Sağlıkta eşitsizlik Çocuk ve tıbbi etik İnsan hakları ve hekimlik Yayın etiği Hayvan deneyleri Endüstriyel ilişkiler ve etik Organ nakli ve etik Halk sağlığı ve etik Psikiyatri ve etik Olağanüstü durumlar ve etik Hasta hakları Yardımcı üreme teknikleri ve etik	**Patch Adams** Tom Shadyac **Sicko Michael** Moore **Guguk Kuşu** Milos Forman **Philadelphia** Jonathan Demme **Uç Noktalar** Michael Apted **Doktor** Randa Haynes **Tanrıyı Oynayanlar** Joseph Sargent **Lorenzo'nun Yağı** George Miller **Gattaca** Andrew Niccol **Esma (Asmaa)** Amr Salama **Köstebek (The Insider)** Michael Mann **Kız Kardeşimin Hikayesi** N. Cassavetes **Doktor Ölüm** Barry Levinson **İbni Sina: Hekim** Philipp Stölzl **Salgın (Contagion)** Steven Soderbergh **Duvak** John Curran **Ve Orkestra Çalmaya Devam Ediyor** R. Spottiswoode **Can Dostum** Eric Toledano **İnşallah** Anais Barbeau **Bir Ayrılık** Asgar Ferhadi **Fil Adam** David Lynch **Unutma Beni** Richard Glatzer **Sekizinci Gün** Jaco van Dormael **Sol Ayağım** Jim Sheridan **I am Because We Are** Nathan Rismann **Arka Bahçe** Fernando Meirelles

Tanıklığı M.Nyıszlı		**Sevgili Doktor** Miwa Nishikawa **John Q** Nick Cassavetes **Motosiklet Günlüğü** Walter Salles **İçimdeki Deniz** Alejandro Amenabar

Tablo 1: Mesleksel Değerler ve Etik (MDE) kapsamanında Dönemlere Göre Etkinlikler

Probleme Dayalı Öğrenim (PDÖ) Oturumları

Ilk üç dönemde PDÖ'lerde de etik konuların entegre biçimde tartışılması sağlanmıştır.

KLİNİK DÖNEM

Klinik öncesi etik eğitiminin klinik döneme taşınması oldukça önemlidir. Bu nedenle klinik dönemlerde etik MDE eğitimi çok yönlü biçimde sürdürülmüştür. Bu dönemlerde özelllikle klinik dallarla bağlantılı etkinlikler düzenlenmiştir. Dönem 4'te Gizlilik, Dönem 5'te Çıkar İlişkileri ve Aydınlatılmış Onam, Dönem 6'da halk Sağlığı Etiği, Hekimlerin Yasal Sorumlulukları ve Meslek Yaşamında İlişkiler konuları üzerinde durulmuştur.

Ayrıca Dönem 4, 5 ve 6'da Tıp Tarihi ve Etik seçmeli stajları yer almıştır.

DEĞERLENDİRME

Değerlendirmeler ise blok sonu, final ve bütünlemelrde çoktan seçmeli sınav soruları, seçmeli stajlarda yeterlilik, ÖÇM'lerde puanlama ve yeterlilik, Mesleksel Değerler ve Etik uygulamalarında ise yeterlilik üzerinden yapılmıştır.

SONUÇ

DEÜTF Mesleksel Değerler ve Etik eğitimi 2007-2019 yılları arasında çok yönlü, değişik eğitim yöntemleri kullanarak, diğer anabilim dallarıyla ve fakültenin kurullarıyla birlikte her alanda etkin biçimde yürütülmüştür.

KAYNAKLAR

1. Eğitim Programımız. http://tip.deu.edu.tr/tr/egitim-programimiz/ (Son Güncelleme: 18 Eki 2017 - 11:46)
2. Musal, B. **Dokuz Eylül Üniversitesi Tip Fakültesi Eğitim Programi: Temel Özellikleri Ve Revizyon Çalişmalari.** Tıp Eğitimi Dünyası Dergisi. 2012:33/42–48
3. **Tip Fakülteleri Ulusal Çekirdek Eğitim Programi (UÇEP) 2003** http://tip.afsu.edu.tr/wp-content/uploads/sites/2/2016/02/ucep2003.pdf
4. Mezuniyet Öncesi Tıp Eğitimi Ulusal Çekirdek Eğitim Programı - 2014 **Yayına Hazırlayanlar:** Dr. Mehmet Ali GÜLPINAR, Dr. Erol GÜRPINAR, Dr. Ahmet SONGUR, Dr. Ayça VİTRİNEL. Nisan 2014. https://www.yok.gov.tr/Documents/Kurumsal/egitim_ogretim_dairesi/Ulusal-cekirdek-egitimi-programlari/tip_fakultesi_cep.pdf
5. **Civaner M, Okuyan ZA, Şemin S. Dokuz Eylül Üniversitesi Tıp Fakültesi'nde Mesleksel Değerler ve Etik Eğitimi: Üç Yıllık Deneyim, Sorunlar ve Öneriler. - Tıp Fakültesi Dergisi, 2001 -ÖZEL SAYISI**